

Budapest

Az MNOT elnökségének
ülése

Kedden ülést tartott a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöksége az MNOT székházában. Spilák Ferenc belkereskedelmi miniszter-helyettes a lakosság árúellátásának helyzetéről és várható alakulásáról tájékoztatta a résztvevőket.

A vitában felszólalók közül többen úgy vélték, hogy a jövőben fokozódhat a vásárlók kiszolgáltatottsága. A

miniszterhelyettes ezzel összefüggésben hangsúlyozta: a kereskedelmi, a tanácsi szervezet és a társadalmi ellenőrök a jövőben még rendszeresebben vizsgálják a fogyasztói árakat. A legfőbb garancia azonban a megfelelő ármenyiség és -választék, a kereskedelemben várható verseny, a kereskedelmi dolgozók becsületes munkája lehet.

Nemzetközi
turizmus

Az idegenforgalom új ágazatát honosították meg a Mecsekben: a nemzetközi horgászturizmust. A Magyar Horgászok Országos Szövetségének Baranyai Megyei Intézbizottsága az IBUSZ-szal és a Mecsek Touristtal közösen vállalkozott a külföldi vendégek fogadására. A két idegenforgalmi cég szervezi a vendégforgalmat és házakat bérel a mecseki falvakban. A Mohos a horgászturizmusról gondoskodik, csónakokat ad bérebe, és — kívánságra — nyelveket ismerő szakkísérőket rendel.

A szerbek Kazinczyja Szegeden

Irhattunk volna Kazinczy helyett többeket: Kriza Jánost, Orbán Balázst, Ipolyi Arnoldot, Károli Gáspárt, Arany Jánost, Benedek Elekot, sőt, még nyilván másokat is. Mert egy kis közép-európai náció vértől ázott, nehéz történelmének a nemzeti öntudatra ébredés, a nemzeti kultúrát fölfedező-kitágító korszakában Vuk Stefanovic Karadzic neve egyszerre jelenhet — joggal — néprajzkutatót, népmese- és népköltészetgyűjtőt, szótárkészítőt, bibliafordítót, költő-írói vénával megáldott irodalomtörténészt és -szervezőt, nyelvújítót és grammatikust. A szerbek e népszerű Kazinczyjának munkásságából nyílt tegnap, kedden délután kiállítás a szabadkai városi könyvtár, a Somogyi Könyvtár és a szegedi délszláv klub rendezésében, a Somogyi Könyvtár előcsarnokában.

A Vuk Karadzic-emlékkiállítás egyik részlete

A tárlókban ódon kötetek sora: *Kis szerb grammatika*, kiadták Lipcsében és Berlinben 1924-ben; *Szerb népdalok gyűjteménye*, négy önálló, többször is kiadott kötetben; *Szerb népi közmondások*, Cetinje, 1876; az *Ujszövetség fordítása* 1857-ből; *A szerb nyelvelete és szokásai*, bécsi kiadás, 1867; *Első szerb abécés könyv*, 1827 — és így tovább. Magyar vonatkozások: *Székács József* híres fordítása, azután a *Szabadka és Vidéke* meg a *Bácskai Ellenőr* cikke Vuk 1864. februári halálakor, hamvainak Bécsből Budapestre és Szabadkán át történt Belgrádba szállításáról. Azután a nemrégiben megünneplelt születési bicentenárium — ebből az alkalomból nyílt a mostani kiállítás gerincét alkotó szabadkai tárlat is — dokumentumai: a jugoszláviai magyar sajtó, a *Híd*, az *Uzenet*, a *7 Nap*, a *Jó Pajtás* megemlékezései. No és a dokumentumok magáról az életéről: a szabadkai *Aksentije Marodic* híres festményének reprodúrája, a diploma, a szülőház, a dolgozószoba képei. S a tárlók között, szinte váratlanul, de nagyon-nagyon stílusosan: egy *guzlica*. Az a szerb népi hangszer — ami hamarosan meg is szólal itt a könyvtár csillogó előterében. Persze nem a kiállított, hanem amit — *Karadzic-korabeli* népviseletben — *Radenko Mitic* csantavéri kisdíák „kezel” igen ügyesen, miközben egzotikus szépségű, furán vad és torokszorítóan fájdalmas

balladát énekel Vuk Karadzicről, no, meg a magyarokról, a hősokról, akik a hódító törökök ellen Vuk népevel harcoltak, s most köszönet jár nekik a dalban azért, amiről az előbb megnyitójában *Miodrag Tomić*, a szabadkai könyvtár igazgatója is beszélt. Hogy az életmű Budapestre indult, kapcsolódik is fővárosunkhoz (nem akarja újságjában, *Jókai Mór A Hon* című lapjában méltatták, igen melegen és értőn), hogy „segítették a mi népünk nagy fiát”. És miközben a két könyvtár immár tizenhárom esztendő együttműködésének újabb jelentős állomását is bizonyító kiállításon (ahol egyébként jelen volt a Vajdasági Szocialista Szövetség városunkban tartózkodó delegációja is) — a szerb ábécét megreformáló, a nyelvet megújító, az „írj úgy, ahogy beszélsz” híres elvet megfogalmazó nagy személyiségre emlékezünk, mialatt hallom, hogy annyit tett népéért, annak kulturális fölemelkedéséért és kultúrájának terjesztéséért 1814 és életének utolsó éve, 1864 között, amennyit egyetlen tudományos akadémia egész apparátusa sem képes — kifejezetten megnyugtató arra gondolni: hát végre tudjuk egymás nagyjait önzetlen, kollektív szeretettel ünnepelni. Mert *Hunyadi János* a belgrádi Kelemegdnáról ugyanazt üzeni, amit a szerbek Kazinczyja most a szegedi Dóm melől.

Domonkos László

Napirenden az iskola-egészségügy

Fiatalok (is) — veszélyben

László István, az EDSZ Csongrád Megyei Bizottságának titkára a fenti gondolatokkal indította a pedagógusok és az egészségügyi dolgozók tegnapi, együttes szak szervezeti ülését a Forrás gyógyüdülőben. Az iskola-egészségügy került napirendre. A továbbiakban a korántsem vigasztaló látélet még részletesebbé vált. Sok például a testnevelés alól felmentett diák. Nincs védőnő a középiskolákban. Szemérmesek vagyunk, ha szexuális kérdésekről kell szólnunk az iskolában.

Bodosi Mihály, az EDSZ Csongrád Megyei Bizottságának elnöke többek között azt mondta el, hogy a jövő generációk védelmében a társadalmi rétegek — ez esetben pedagógusok, orvosok — együttes cselekvésére van szükség. Tudjuk, sőt a pénz-tárcánkon érezzük, ami egészség, az drága. De pénz kellene ahhoz is, hogy az iskolabútorok ne tegyék „nyomorékká” a gyerekeket, vagy átalakítsák a termek világítását. És hol vannak már azok az iskolaorvosok, akik nem büntetésnek tekintik a beosztásukat?

A mai gyerekek többsége elhízott, rossz állóképességgel és túlerhelt. De a sor még folytatható. Rosszak a fogaik, baj van hallásukkal, látásukkal, észlelhetők a neurózis tünetei, de egyre általánosabbá válnak a gerincdeformitások is. Sokuk dohányzik, sőt a kábítószeres sem maradnak ki az életükből. Nő a kamaszkorban végzett terhességmegszakítások száma.

Keveset törődünk a pedagógusok egészségével is. Pedig körükben szintén szaporodnak a szív- és érrendszeri betegségek. Szűrésük, gyógykezelésük megoldatlan.

Lábodi Lászlóné elismerte azt a gyakorlatot, hogy a tanítási órák védelme miatt sajnos kiszorult az iskolából az egészségnevelés. Ezen sürgősen változtatni kell. *Bak Istvánné* arra hívta fel a figyelmet, hogy a szülők mentálhigiénés kultúrája sem mondható példásnak. Egy-egy szülői értekezleten szí-

vesen vennék az orvosi tájékoztatókat.

Vasvári Artúrné az iskolai egészségnevelési program elkészítését szorgalmazta. Véleménye szerint a feltételeket a tanácsoknak kellene biztosítani. No, de miből? *Szankner Emma* arról beszélt, hogy a Szegedi Orvostudományi Egyetem ifjúsági tanácsa széles körű szűrővizsgálatokat tervez az iskolákban. *Kedvessy György* professzor véleménye szerint az egészségmegőrzési program már-már nemzetmegőrzési programmá avanszált elő. Az eddigi egészségnevelést nemigen lehet elismerő szavakkal illetni. Iskolaorvosi hálózatunk telis-tele fehér foltokkal, az egészségügy szinte egészen kiszorult az oktatási intézményekből.

Fabula Andrásné a pedagógus társadalom nevében fogalmazta meg az iskolára háruló feladatokat. Ezek között szerepel például az egészséges életmódra nevelés, a mozgás megszerettetése, a környezetkultúra... És ha már a gyerekek szinte reggeltől estig az iskolában vannak, lehetetlen, hogy ne jusson idő a sokoldalú szűrővizsgálatokra is.

Igéretek, fogadkozások. Így volt ez már száz évvel ezelőtt is, említette *Bodosi* professzor. Es lám, mégis itt tartunk! Az optimizmus pedig már kevés...

B. E.

Két hónapos téli szünet?

Az építőipar a korszerű technológiák és a magas fokú gépesítés ellenére is idényjellegű iparág, mert munkáját a tél erősen befolyásolja, nehezíti, drágítja, esetenként pedig lehetetlenné teszi. Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium és az építők szakszervezete 28 vállalat téli munkájának tapasztalatait megvizsgálta, s kitűnt, hogy a vállalatok túlnyomó részénél veszteséges a téli munka. Indokolt tehát olyan idény-munkarend alkalmazása, amely a heti munkaidőt a téli hónapokban az eddiginél rövidebbre szabja, s az építésre jóval kedvezőbb fődényben hosszabbítja meg, hogy kiegyenlítse a különbséget. Mégis csak néhány vállalat élt a múlt télen azzal a lehetőséggel, hogy 32 órás négy napos munkahetet tartson, s a különbözetet nyáron pótolja.

A szakszervezet azt kérte a minisztériumtól, hogy keressen további lehetőségeket a gazdaságtalan téli munka csökkentésére és intézkedjen a kényszerű fagyszabadság után járó fagyszüneti díj felemeléséről. Ez utóbbról már a napokban megjelenik az EVM rendelete, amely szerint 1988. január 1-jétől a bruttó fizetéssel is összefüggésben, a fagyszüneti díj összege a segéd- és a betanított munkásoknál megközelítően 40 százalékkal, a szakmunkásoknál pedig majdnem duplájára növekedik. Így a jövő évtől szociális megfontolások sem indokolják, hogy a vállalat ne küldjön dol-

gozót fagyszabadságra, ha a hideg miatt nem végezhet építési munkát.

Egyéb jogszabályok is lehetőséget adnak az idény-munkarend gyökeresebb átalakítására. Működhet, hogy a hidegre érzékeny munkahelyeken a télen két hónapos szünetet tartsanak, s ezt az időt a fődény 28 szabad szombatján pótolják, tehát hiánytalanul kidolgozzák az éves munkaidőkereket. Ennek a megoldásnak nagy hátránya, hogy a vidéki dolgozó a fődényben csak 10-12 szabad szombaton utazhatna haza a családjához. Ezért a minisztérium szakértői olyan jogszabály-módosításokra készülnek, amelyek lehetővé tennék, hogy a fődényben — a szabad szombatok felhasználását mellőzve — a napi munkaidő meghosszabbításával dolgozhatnak le a munkások a téli szünetet. Ebben az esetben sem lenne több a napi munkaidő a törvényesen megengedett 10 és fél óránál. További megfontolást igényel, hogy a két hónapos szünet idején miből éljenek meg a dolgozók. A minisztérium szakértői szerint a legelfogadhatóbb megoldás az, hogy a két hónapos szünet idején a dolgozóknak előleget fizetnek. Az előleget év közben vonják le, megfelelő részletekben. A végleges döntés meghozatala előtt azonban további egyeztetések szükségesek még a szakszervezettel és az érintett főhatóságokkal.

Francia tudományos hét

Restaurálni: újraalkotni? címmel francia tudományos művészet, technika vagy tudomány? Francia kutatók november 29-től december 5-ig a Magyar Nemzeti Galériában, a Magyarországi Francia Intézet és a galéria rendezésében.

A rendezvénysorozat nyitóeseménye a november 29-én délután, a Budavári Palotában megnyíló A tudomány és művészet szolgáltatás és a Festmények restaurálása című kiállítás. Ezt követően november 30-tól előadások, kerekasztal-beszélgetések és filmvetítések lesznek. Előadás hangzik el egyebek között arról, mi

is voltaképpen a restaurálás: művészet, technika vagy tudomány? Francia kutatók november 29-től december 5-ig a Magyar Nemzeti Galériában, a Magyarországi Francia Intézet és a galéria rendezésében.

Gyermek-
könyvnapok

A megyei és a városi tanács, továbbá a Somogyi Könyvtár által rendezett gyermekkönyvnapok programjai kezdődtek meg tegnap, kedden Szegeden, illetve Csongrád megyében. Holnap, csütörtökön Schmidt Egon szakíró látogat el dél- előtt fél 11 órakor a szegedi rókuski fiókkönyvtárba, délután fél 2-kor a vásárhelyi helyi klubba, délután 4-kor pedig a szegedi gyermekkönyvtárba. November 27-én Annus József lesz a zánkányi általános iskola vendége. A gyermekkönyvnapok december 16-ig tartó nagyszabású rendezvénysorozatának résztvevői között találhatjuk majd — oktatási intézmények, könyvtárak meghívottjaiként — az írók közül Békés Pált, Bálint Agnest, Horgás Bélát, Levendel Júliát és Petroskádás Istvánt, a Mindenesegyettest, a Tracsika-duót, továbbá Jakucs László szakíró és Marjanucz László történészt.

Dlusztus Imre

A magyar ünnep

Meghívót kaptunk a Magyar Televíziótól. A képzőművészet és behallgatunk a beszélgetésükbe: — Tehát ti azt ünneplitek, hogy öt éves a képűség? — kérdezi a zanzibári. — Azt is — válaszolja a kolléga —, meg a magyar abécét. — Tudom — bólint a tájékozott idegen —, nálatok eddig cirill betűvel írtak. — Nem — mosolyodik el a magyar —, mi nem vagyunk szlávok. — De a többség igen — adja a bölcszet emez. — Csak a környékünkön, a szomszédoknál.

Dörzsölgeti az állát a zanzibári. Olvasmányaira gondol, hiszen alaposan föl-készült hazánkból, mielőtt ideutazott. De az abécé kérdése sehogysem áll össze az elméjében. Nem szégyelli a kérdést: — Akkor milyen abécével írtatok eddig a képűség? — Hát svédvel — mondja. Természetes hangsúlylyal a kérdészet. — Ti rókoni vagytok a svédeknek?

gyar Televízió előcsarnokában. Csendben melléjük lo-pozunk és behallgatunk a beszélgetésükbe:

— Tehát ti azt ünneplitek, hogy öt éves a képűség? — kérdezi a zanzibári. — Azt is — válaszolja a kolléga —, meg a magyar abécét. — Tudom — bólint a tájékozott idegen —, nálatok eddig cirill betűvel írtak. — Nem — mosolyodik el a magyar —, mi nem vagyunk szlávok. — De a többség igen — adja a bölcszet emez. — Csak a környékünkön, a szomszédoknál.

Dörzsölgeti az állát a zanzibári. Olvasmányaira gondol, hiszen alaposan föl-készült hazánkból, mielőtt ideutazott. De az abécé kérdése sehogysem áll össze az elméjében. Nem szégyelli a kérdést: — Akkor milyen abécével írtatok eddig a képűség? — Hát svédvel — mondja. Természetes hangsúlylyal a kérdészet. — Ti rókoni vagytok a svédeknek?

— Nem, csak a finneknek.

A zanzibári elönti a meleg. Nem tudja, hogy a kérdéstechnikáját állították-e be rosszul az újságíró iskolán, vagy a magyar kolléga számára túl kényes a téma. Bizva a hagyományos magyar-zanzibári kapcsolatokban megkockáztatja az újabb érdeklődést: — Ti most szakítottatok a svédekkel? — Nem, csak eddig néhány betűt nem tudott kiírni a képűség, hiszen a svéd abécére alapozott. De ma összeállt a magyar abécé és most már teljes magyar szavak lesznek olvashatók a képernyőn. — És erre nektek öt év kellett? — csúszott ki a csodálkozó kérdés a zanzibári dús ajkai közül.

De a válasz már nem hangozhat el, a várakozó kollégákat tessékkelik az elnöki tanácsterembe. Egy képernyőt lát a zanzibári, roskadásig rakott asztalt és sok mosolygó arcot. Egy igazi magyar ünnepet.